

การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม*

An Application of Mindfulness as a Base for the Development of Mediators

จินตพัฒน์ สิทธีเดชทรงพล

Chintapat Sitdejsongpol

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email: sitdej@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ได้นำการประยุกต์ใช้สติเป็นฐาน หมายถึง การปรับใช้สติเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอมด้วยหลักธรรม คือ สติปัฏฐาน การตั้งสติสัมปชัญญะ ที่มีความรู้ตัวทั่วพร้อม การเพียรพิจารณา กาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต และพิจารณาธรรม การตั้งสติกำหนดพิจารณาในสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงตามสิ่งที่ปรากฏเกิดขึ้นขณะนั้น ๆ

สติปัฏฐาน แบ่งเป็น 4 ประการคือ 1. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณากาย ยืน เดิน นั่ง นอน มีสติตามรู้ 2. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเวทนา สุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ สติตามรู้ 3. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาจิต มีโลภะ โทสะ โมหะ มีความโลภ ความโกรธ ความหลง สติตามรู้ และ 4. ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป การประยุกต์ใช้สติที่ระลึกรู้ มีสัมปชัญญะ ที่มีความรู้ตัวทั่วพร้อม

การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม เป็นการปรับใช้สติในสติปัฏฐาน 4 หมวดใดหมวดหนึ่งที่เกิดขึ้น ใช้ในการทำงานการปฏิบัติหน้าที่ทำงานด้วยความเข้าใจเรื่องของ “โลกและธรรม” ใช้สติพัฒนาปัญญา นำหลักของสติปัฏฐานไปประยุกต์ใช้สติเป็นฐาน เพื่อการพัฒนาในการทำงานเป็นผู้ประนีประนอม หรือการทำงานใด ๆ ก็ตามปัญหาอย่าเกิดเสมอ เมื่อพบปัญหาแล้วสิ่งที่สำคัญที่สุดจะต้องรับมือกับปัญหาอย่างมีสติ และที่สำคัญต้องยึดหลักธรรมข้างต้น เป็นข้อคิดที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในการหน้าที่ของผู้ประนีประนอมที่มีความเป็นกลาง มีความยุติธรรม และมีสติเป็นฐาน

คำสำคัญ: สติ; การพัฒนา; ผู้ประนีประนอม

Abstract

The research article explored mindfulness as a base, which involves the use of mindfulness to develop mediators through the Dhamma principles. These principles include *Satipaṭṭhāna* (the four foundations of mindfulness) and *Sampajañña* (awareness) to contemplate the body, feelings, mental conditions, and mind-objects. Using mindfulness to contemplate on how things really are as they arise in that moment.

Satipaṭṭhāna, or the foundations of mindfulness, consists of four: 1) *Kāyānupassanā*, which is the contemplation of the body when standing, walking, sitting, or lying down;

*Received July 16, 2023; Revised November 6, 2023; Accepted November 7, 2023

2) *Vedanānupassanā*, which is the contemplation of feelings, including happiness, suffering, and neutral; 3) *Cittānupassanā*, which is the contemplation of mental conditions, including greed, hatred, and delusion; and 4) *Dhammānupassanā*, which is the contemplation of how things arise, exist, and cease.

Using mindfulness as a base for developing mediators is the use of one of the four foundations of mindfulness to do work and understand “the world and the Dhamma.” Mindfulness can be used to develop wisdom in order to become a mediator or pursue any profession. In any kind of occupation there will always be problems; the most important thing is to deal with them mindfully and adhere to the Buddhist principles mentioned above. This will lead to being an impartial and fair mediator, with mindfulness as a base.

Keywords: Mindfulness; Development; Mediator

บทนำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580 การพัฒนาการเรียนรู้ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต พลังทางสังคม และการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม (Royal Gazette, 2023) และแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2565-2568 (Office of the Court of Justice, 2022) ศาลยุติธรรมเป็นสถาบันที่ใช้อำนาจตุลาการ โดยมี วิสัยทัศน์ “ศาลยุติธรรมยึดมั่นหลักนิติธรรม ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชน” เพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศาลยุติธรรมระยะ 4 ปี ที่จะปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Office of the Court of Justice, 2022)

ผู้ประนีประนอม เป็นกลไกที่สำคัญในการทำงานรับใช้สังคมร่วมกับศาลยุติธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับ บริบทยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ และยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้ประนีประนอมทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอม ข้อพิพาท ในศาลยุติธรรม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามนโยบายและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาบุคลากร ตามแผน แม่บทยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิบัติราชการศาลยุติธรรม

การเสริมสร้างผู้ประนีประนอมให้มีประสิทธิภาพ และสัมพันธภาพที่ดี การทำงานอยู่ร่วมกัน ของผู้ประนีประนอมต้อง มีองค์ความรู้ มาประยุกต์ปรับใช้ให้เกิดการเรียนรู้ ให้เกิดประสิทธิผลต่อ ผู้ประนีประนอม (Royal Institute, 2012) การใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม องค์ธรรมในการ ทำงานการอยู่ร่วมกันของในองค์กร ความเข้าใจความจริงอันประเสริฐความบริสุทธิ์ คือ สติปัญญา 4 ประการ คือ 1 พิจารณาเห็นกายในกาย คือ มีความเพียร มีสติสัมปชัญญะ สติกำจัดความทุกข์ในโลกได้ 2 พิจารณาเห็น เวทนาในเวทนา คือ มีความเพียร มีสติสัมปชัญญะ สติที่กำจัดความทุกข์ในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิต มีความเพียร คือ มีสติสัมปชัญญะ สติที่กำจัดความทุกข์ในโลกได้ 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรม มีความเพียร เพื่อการดับทุกข์และเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องการทำให้แจ้งทางนี้ มีสติสัมปชัญญะ สติที่กำจัดความทุกข์ในโลก ได้ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

ความขัดข้องในการทำงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาขององค์กรทั่ว ๆ ไปที่ทำงานร่วมกันจากความ แตกต่างทางครอบครัวและสังคม มีอุดมการณ์ ทักษะ คุณลักษณะ วิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน เมื่อกำ ทำงานร่วมกันของผู้ประนีประนอม จึงควรมีการปรับเข้าหากันเป็นภาพลักษณ์ขององค์กร (Phrakrupalad Adisak Wachirapaño (Pimnon), 2014) จึงส่งผลกระทบต่อผู้ประนีประนอมและผู้ร่วมงาน

ความไม่เที่ยงธรรม, ความลำเอียง (wrong course of behavior; prejudice) มีผลให้เกิดการตีความหมายที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานการอยู่ร่วมกันเป็นอย่างดี และที่สำคัญของผู้ประนีประนอม ที่ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมระงับข้อพิพาทให้ประชาชนเมื่อเกิดผลกระทบปัญหาที่มีอคติลำเอียง มีทิฐิ มานะ อวดดี ตัวตน ที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องประยุกต์องค์ความรู้พิจารณาทั้งภายใน และภายนอกควบคู่กัน เพื่อการรู้ตามความเป็นจริง เป็นปัจจุบันเพื่อเป็นผู้ประนีประนอมข้อพิพาทที่มีใจเป็นกลาง (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2011)

ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อการทำงานการอยู่ร่วมกันของผู้ประนีประนอมในองค์กรศาลยุติธรรม ซึ่งก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเปิดกว้างสังคมแห่งเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตน การบรรลุเป้าหมายของศาลยุติธรรม เพื่อการทำงานร่วมกันต่อเพื่อนผู้ประนีประนอมและที่สำคัญบริการช่วยเหลือประชาชนคู่พิพาท ที่มีคดีความเดือดร้อนมาใช้บริการบุคคลที่ทำหน้าที่สำคัญเช่นนี้ ต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมเป็นที่ประจักษ์ เป็นคนกลางที่สามารถเชื่อมโยงสานสัมพันธ์ให้งานลุล่วงไป การจะประสบความสำเร็จต้องมาจากความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยเป็นสัมมาทิฐิ การเจริญสติ ให้เข้าใจสัจธรรมของชีวิตได้

ผู้เขียนจึงเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้ประนีประนอมโดยการประยุกต์ นำองค์ความรู้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ นำสติใช้เป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม เสริมสร้างเพิ่มพูนศักยภาพให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการทำงานการอยู่ร่วมกันในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญด้วยความสามัคคีพร้อมเพรียง มีเมตตาเสียสละ ในการทำงานเป็นผู้ประนีประนอม

การพัฒนาชีวิตมนุษย์ กล่าวไว้ว่าการฝึกอบรมพัฒนาสามารถแบ่งออก 3 ประการ 1) ด้านจิตใจ (heart) ด้านจิตพิสัย เป็นการเน้นความรู้สึก จิตใจ ซึ่งด้านจิตใจเกี่ยวข้องกับท่าที ความรู้สึก ความชอบ อารมณ์ หรือ ตัวคุณธรรมของตน 2) ด้านสมอง (head) ด้านพุทธพิสัย เป็นความรู้และทักษะทางปัญญาประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า 3) ด้านเคลื่อนไหว (hand) ด้านทักษะ เป็นความสามารถในการกระทำซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ร่วมกันของจิตใจกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการปฏิบัติการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2019)

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

สำนักคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรอำนาจความยุติธรรม และการบริหารงานคดีศาลยุติธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาสนับสนุนเพิ่มความสะดวกและพัฒนาระบบงานดำเนินการสนับสนุนอำนาจความยุติธรรมให้เป็นไปในแนวเดียวกันกับนโยบายรัฐบาลปรับเปลี่ยนสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ศาลยุติธรรมจึงมีการขับเคลื่อน บนเป้าหมายทิศทางที่เป็นมาตรฐานโปร่งใส และเป็นเอกภาพทุกชั้น เพื่อให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างรวดเร็วสะดวกมากขึ้นและเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง สอดคล้องกับแผนพัฒนาศักยภาพของบุคลากรศาลยุติธรรมและสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาศาลยุติธรรม (Motharat, 2021)

ผู้ประนีประนอมมีหน้าที่สำคัญ ช่วยงานการขับเคลื่อนตามแผนพัฒนาของศาลยุติธรรม ถ้าผู้ประนีประนอมเกิดปัญหาขึ้นในองค์กรจากการไม่เข้าใจกันอาจทำให้เกิดความแตกแยก มีปัญหาเกิดขึ้นในองค์กรคือศาลยุติธรรมทำให้การทำงานไม่เต็มศักยภาพเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม การเสริมสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรในองค์กรศาลยุติธรรม และผู้ประนีประนอม โดยมุ่งเน้นความสามัคคี การทำงานเป็นทีม เพิ่มประสิทธิภาพ ให้บริการประชาชน, ร่วมใจ มุ่งเน้นให้บุคลากรในองค์กรศาลยุติธรรมร่วมมือร่วมใจปฏิบัติ

หน้าอย่างมุ่งมั่น ตั้งใจ โปร่งใสมีความรับผิดชอบ มีจิตใจบริการ ที่เน้นผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ส่วนรวม, รับผิดชอบต่อประชาชน มีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มกำลังความสามารถ โดยถือความต้องการของประชาชนผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เพื่อธำรงความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนต่อองค์กร ศาลยุติธรรม (Office of the President of the Supreme Court, 2022)

ผู้เขียนมีแรงบันดาลใจในการประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม โดยได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา บริบท ความจำเป็น การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม มีใจเป็นกลางทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมของศาลยุติธรรม การใช้ชีวิตร่วมกันในองค์กร และเป็นประโยชน์ต่อตนเองต่อสังคมประเทศชาติ นำองค์ความรู้เพื่อเสริมสร้าง การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีสติเป็นฐานมีสมาธิ ในทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างในสังคม ที่มีสติเป็นฐานนั้นชีวิตจะมีแต่ความราบรื่น สงบเย็น และเป็นสุขมีปัญญา เป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าของสังคมเป็นที่พึ่งของตนเป็นที่พึ่งของสังคมและประเทศชาติได้ ร่วมเป็นพลังสำคัญในการสร้างสรรค์พัฒนาประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่องค์กรไหนหรือทำงานที่ไหนก็ทำให้องค์กรนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้า (Phramaha Sompong Thitajitto, 2019)

อุดมการณ์ของผู้ประนีประนอม จริยธรรมเกี่ยวกับปฏิบัติหน้าที่ ผู้ประนีประนอมควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ และเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติงานด้วยกันนำความรู้ในด้านต่าง ๆ มาพัฒนาตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ผู้ประนีประนอมจักต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างผู้ร่วมงาน และพึงส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ รวมถึงด้านจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตนและครอบครัว ผู้ประนีประนอมจะต้องปฏิบัติและดำรงตนตามในทุกส่วน (Alternative Dispute Resolution Office, 2012) เพื่อการประยุกต์ใช้สติในการนำหลักธรรมและจริยธรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม

การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม

การทำงานใด ๆ ก็ตามปัญหาย่อมเกิดเสมอ แต่เมื่อพบปัญหาแล้วสิ่งที่สำคัญที่สุดเราจะต้องรับมือกับปัญหาอย่างมีสติ และสำคัญต้องยึดหลักธรรมของพระพุทธองค์เสมอ ต่อไปนี้เป็นข้อคิดหลักธรรมบางประการที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการทำงาน หลักการที่ 1 ยึดหลัก “ทำงานคือการปฏิบัติธรรม โดยการทำงานด้วยจิตว่าง หลักที่ 2 เข้าใจเรื่องของ “โลกธรรม” ด้วย สติปัญญา (Srichandaree, and Thanaphaet, 2021)

การพัฒนาผู้ประนีประนอมการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ไปลดทอนความสามารถของคนรุ่นต่อไปในอนาคตที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นความฉลาดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีขีดจำกัด โดยมองการพัฒนาที่ยั่งยืนในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าภาวนา แปลว่า การพัฒนา 4 ประการ ประกอบด้วย 1) กายภาวนา มุ่งการพัฒนาด้านกายภาพ โดยพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม 2) สิลภาวนา มุ่งการพัฒนาการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขสันติด้วยศีล เป็นการพัฒนาด้านสังคม 3) จิตภาวนา มุ่งการพัฒนาจิตใจให้มีความสุข 4) ปัญญาภาวนามุ่งพัฒนาด้านปัญญา ด้วยการศึกษ (Wasi, 2022)

มนุษย์ต้องมีการฝึกฝน ต้องเรียนรู้ถ้าไม่ฝึกฝน ไม่เรียนรู้ก็อยู่ไม่ได้ มนุษย์จึงต้องอยู่กับผู้เลี้ยงเป็นเวลานับ 10 ปีระหว่างนี้ก็ต้องฝึกต้องหัดต้องเรียนรู้ไป ฝึกได้เรียนรู้ได้ก็กลายเป็นมนุษย์ ที่มีปัญญาเพิ่มพูนขึ้น พูดได้สื่อสารได้มีความคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์อะไร ๆ ได้ มีความเจริญทั้งในทางนามธรรม และทางวัตถุ

ธรรมสามารถพัฒนาโลกของวัตถุเกิดเทคโนโลยีต่าง ๆ มีศิลปวิทยาการ เกิดเป็นวัฒนธรรม อารยธรรมจนเกิดเป็นโลกของมนุษย์ซ้อนขึ้นมาท่ามกลางโลกของธรรมชาติการฝึกพัฒนาตนจึงทำให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์ที่ประเสริฐเลิศสูงสุด (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), 2019)

การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานในการพัฒนาผู้ประนีประนอม เป็นการพัฒนาภายในจิตใจ ด้วยการเจริญสติปัฏฐาน 4 พิจารณา ดู กาย อิริยาบท ยืน เดิน นั่ง นอน, พิจารณา ดู เวทนา ภูเวทนา ความรู้สึก สุข ทุกข์ เศษ ๆ พิจารณา ดู จิต ฐิต ตื่นรู้ เข้าใจธรรมที่เป็นกุศล ออกุศล มีจิตผ่องใสรู้ และพิจารณาธรรม เข้าใจอริยสัจ 4 มากขึ้น ใช้หลักพุทธสันติวิธีบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่พัฒนาอบรมเชิงปฏิบัติทำซ้ำ ๆ ต้องเกิดการตื่นรู้ เป็นการเรียนรู้ฝึกซ้ำ ๆ จากภายในสู่ภายนอก และภายนอกสู่ภายในด้วยการพิจารณาบ่อย ๆ และลงมือปฏิบัติ

การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอมอย่างยั่งยืน

การประยุกต์ คือการปรับใช้สติเป็นฐาน มีการใช้สติแบบเคลื่อนไหว ได้แก่ การฝึกสติทางกาย การใช้สติเป็นฐาน เดินจงกรมตามธรรมชาติ และการนั่งฝึกสติแบบเคลื่อนไหว ได้เห็นสังขารของกายที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตา การใช้สติด้วยการรักษาศีล มีการสำรวมกาย วาจา ทำให้มีสติ ได้ไหว้พระสวดมนต์เข้าเียน ได้สนทนาธรรม ส่งผลให้จิตใจผ่องคลาย เบิกบาน และไม่ประมาทในชีวิต การใช้สติในการฝึกจิตแบบเคลื่อนไหว ทำให้จิตรู้กาย เวทนา จิต ธรรม ฐิตสมมติ ฐิตอารมณ์ ฐิตความรู้สึกนึกคิด ทำให้ละความโลภ โกรธ หลงได้ (Laaphai, 2016) การสำรวมกาย วาจา ใจ ส่งผลให้จิตใจเบาสบาย เบิกบาน ด้วยการฝึกจิตให้จิตรู้กาย เวทนา จิต ธรรม ฐิตสมมติ ฐิตอารมณ์ ฐิตความรู้สึกนึกคิด การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานในการดำเนินชีวิตทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ไปลดทอนความสามารถของคนรุ่นต่อไปในอนาคตที่จะตอบสนองความต้องการของตน การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีขีดจำกัด สรุปลง 5 P ประกอบด้วย People Planet Prosperity Peace Partnership โดยมองการพัฒนาที่ยั่งยืนในทางพระพุทธศาสนา การเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตน มุขยนั้นประเสริฐด้วยการฝึกปฏิบัติ การประยุกต์ปรับใช้สติ พัฒนาผู้ประนีประนอมนั้น ต้องนำไปสู่การฝึกปฏิบัติ

การพัฒนาจิตใจผู้ประนีประนอมเองในด้านสติ ฝึกการเจริญสติเป็นประจำ ทำให้มีสติตั้งมั่น มีความตั้งใจแน่วแน่ ทำให้มีการคิดพิจารณาทำความเข้าใจ พร้อมทั้งมีสติในการใช้ข้อมูลในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้ประนีประนอม มีความรู้ความสามารถมีทักษะเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่เต็มศักยภาพ การประยุกต์ใช้สติจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างความสมดุลของชีวิต และนำหลักธรรมทางพุทธสันติวิธีมารวมประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เช่น ศิล 5 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น (Phra Somsak Manissaro (Deesamer), 2022)

การนำหลักสติเป็นฐานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จักทำให้เกิดการพัฒนาในชีวิต 3 ด้าน คือ 1. ด้านการเรียนรู้ ทำให้มีสมาธิมั่นคง มีความทรงจำแม่นยำ แจ่มชัด 2. ด้านคุณภาพชีวิต คนที่ฝึกสติมีลักษณะมีพลัง มีความจำดี ไม่หลงลืม อยู่เป็นสุขในปัจจุบัน ทำให้มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ 3. ด้านสังคม เป็นคนมีศีลอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นคนมีสมาธิทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างประจักษ์พยานให้คนในสังคมเห็นว่าคนที่ประยุกต์ใช้สติเป็นฐาน นั้นชีวิตจะมีแต่ความราบรื่นสงบเป็นสุขมีปัญญา เป็นทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าของศาลยุติธรรม และสังคมเป็นที่พึ่งของตนของสังคมและประเทศชาติ เป็นพลังสำคัญในการสร้างสรรค์ทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมข้อพิพาท ช่วยงานศาลยุติธรรม รับผิดชอบต่อประชาชน พัฒนาประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่องค์กรไหนหรือทำงานที่ไหนก็ทำให้องค์กรนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้า

องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้สติเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม

โดยนำหลักธรรมสติปัฏฐาน 4 ประยุกต์ใช้สติเป็นฐานทั้ง 4 คือ 1. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณากาย ยืน เดิน นั่ง นอน มีสติตามรู้ 2. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเวทนา สุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ มีสติตามรู้ 3. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาจิต มีโลภะ โทสะ โมหะ มีความโลภ ความโกรธ ความหลง มีสติตามรู้ และ 4. ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป การประยุกต์ใช้สติที่ระลึกรู้ มีสัมปชัญญะ ที่มีความรู้ตัวทั่ว พร้อมประยุกต์ใช้สติเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม ตามโมเดลสติเป็นฐาน 5 ด้าน มีดังต่อไปนี้

1) สติ ปลุกให้ตื่นจากอวิชชา เนื่องจากผู้ประนีประนอมมีความจำเป็นต้องปลุกสติให้รู้ความจริงที่เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคู่พิพาท มีความขัดแย้งอย่างไร ผู้ประนีประนอมจะต้องรู้ในความขัดแย้งอันเป็นความจริงแห่งความขัดแย้งของคู่พิพาท

2) สติ ปลุกศรัทธา ผู้ประนีประนอมเป็นผู้มีความเชื่อมั่นที่จะอำนวยความสะดวกในการประนีประนอมคู่พิพาทให้สามารถตกลงกันได้ด้วยเหตุผลอันถูกต้องชอบธรรม เชื่อมั่นในการทำหน้าที่ที่ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด มีสติ พิจารณาเห็นธรรม คือความจริงที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมเป็นที่ไว้วางใจเชื่อมั่นในความยุติธรรมให้คู่พิพาท

3) สติ ปรับทัศนคติให้ความเห็นถูกต้องมั่นคงตรงตามความเป็นจริงพิจารณา เวทนาเห็นความทุกข์ของคู่พิพาทที่เกิดขึ้น การทำหน้าที่ของผู้ประนีประนอมไกลเกลี่ยคู่พิพาทโดยไม่หลงลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

4) สติ เปลี่ยนพฤติกรรม เห็นเป็นประจักษ์ ในจิต พิจารณาเป็นความเมตตา กรุณาที่ต้องการให้คู่ความพ้นจากข้อพิพาท การทำหน้าที่ประนีประนอมด้วยความเที่ยงตรงเป็นธรรมให้เห็นอย่างชัดเจนเป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจในการทำหน้าที่ประนีประนอม

5) สติ เป็นผู้ประนีประนอมที่ทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ประนีประนอมคู่พิพาท ไม่หลงลืมตัว มีความรู้สึกตัวตลอดการทำหน้าที่ประนีประนอมสามารถอำนวยความสะดวกในการประนีประนอมให้คู่พิพาทสามารถตกลงกันได้ เข้าใจกันได้ด้วยความเป็นผู้มีสติในฐานทั้ง 4 กายรู้ตัว เวทนา มีความสุข และอุเบกขา ที่คู่พิพาทตกลงกันได้ จิตผ่องใสในธรรมที่ปรากฏตลอดการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนีประนอม ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ มีจิตใจบริการรับใช้ประชาชน

สรุป

ผู้เขียนได้นำองค์ความรู้ หลักการ วิธีการที่ได้เก็บรวบรวมจากหลาย ๆ ส่วน นำมาประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม ด้วยการนำปฏิบัติทำความรู้สึกตัวด้วย สติปัฏฐาน 4 ให้พิจารณากายรูป อิริยาบท ยืน เดิน นั่ง นอน, พิจารณาเวทนา สุข ทุกข์ เฉย ๆ , พิจารณาจิต จิตที่มีสติ รู้ทันปัจจุบันอารมณ์, พิจารณาธรรมที่ปรากฏเป็นกุศล อกุศล ได้เห็นสังขธรรมที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตา

การพัฒนาจิตใจผู้ประนีประนอมเองในด้านสติ ฝึกการเจริญสติเป็นประจำ ทำให้มีสติตั้งมั่น มีความตั้งใจแน่วแน่ ทำให้มีการคิดพิจารณาทำความเข้าใจ พร้อมทั้งมีสติในการใช้ข้อมูลในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้ประนีประนอม มีความรู้ความสามารถมีทักษะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่เต็มศักยภาพ การประยุกต์ใช้สติจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างความสมดุลของชีวิต และนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เช่น ศีล 5 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอมข้อพิพาทโดยหลักธรรมสติปัฏฐาน 4 พบว่าเป็นหลักการ วิธีการ ประยุกต์ใช้สติตามหลักธรรมเป็นวิธีที่เหมาะสมแก่การพัฒนาผู้ประนีประนอมข้อพิพาท คือ

การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานทั้ง 4 ร่วมกับภาวนา 4 ประกอบไปด้วยกายภาพ พุทธิภาพ จิตภาพ ปัญญาภาพ สิ่งที่ได้ค้นพบคือ ควรมุ่งเน้นประยุกต์ใช้สติในฐาน เพื่อการพัฒนาเป็นอันดับแรกการสร้างศรัทธา พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้มีทัศนคติเชิงบวก มีวินัย มีการฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ วางหลักการภาวนาเจริญสติ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ให้เกิดปัญญา การพัฒนาด้วยการประยุกต์ใช้สติ วิธีนี้เป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพของตนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมาใช้ให้ครบถ้วนมุ่งสู่เป้าหมายหลักที่สำคัญ คือ การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานในการพัฒนาผู้ประนีประนอมนำสังคมให้อุดมด้วยปัญญา

การพัฒนาใช้สติเป็นฐานด้วยหลักธรรมสติปฏิฐาน 4 พิจารณากาย ตามดูตามรู้ พิจารณาเวทนา สุขทุกข์ เฉย ๆ รู้ทันเป็นปัจจุบัน พิจารณาจิต จิตผ่องใส หรือ เศร้าหมอง พิจารณาธรรม องค์ธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อเจริญสติบ่อย ๆ เกิดตัวรู้ เกิดสัมปชัญญะ รู้ตัวทั่วพร้อมการเจริญสติอย่างสม่ำเสมอด้วย เป็นหนทางการพัฒนาสติ การสร้างภาวะจิตให้สงบ ลดทริภุมานะ การพัฒนาสันติภายในหรือสิ่งแวดล้อมด้านจิตใจ หมายถึงสิ่งแวดล้อมภายในที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรม จนเกิดสภาวะเป็นการรู้ตัวทั่วพร้อมในการทำหน้าที่เป็น ผู้ประนีประนอมข้อพิพาท การประยุกต์ใช้สติเป็นฐานเพื่อการพัฒนาผู้ประนีประนอม จึงเป็นการประยุกต์ใช้นำธรรมเพื่อมาพัฒนาผู้ประนีประนอมอย่างยั่งยืน

References

- Alternative Dispute Resolution Office. (2012). *Compromise Code of Ethics*. Bangkok: Tana Press Co., Ltd.
- Dispute Settlement Office, Office of the Court of Justice. (2012). *Compromise Code of Ethics*. Bangkok: Tana Press & Graphic Company Limited.
- Laaphai, S. (2016). An Application of Mahasatipatthana for Development the Life Quality of Older Person. *Dhammathas Academic Journal*, 16(2), 75-92.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Motharat, S. (2021). *Development of Personnel Potential into the Digital Court: A Case Study of Office of the Judicial Commission*. (Master's Thesis). Ramkhamhaeng University. Bangkok.
- Office of the Court of Justice. (2022). *Court of Justice Strategic Plan 2022-2025*. Bangkok: P.A. Living Co., Ltd.
- Office of the President of the Supreme Court. (2022). *Policies President of the Supreme Court Mr. Chotiwat Luangprasert*. Retrieved May 5, 2023, from <https://opsc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/10/iid/316931>
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2011). *Dictionary of Buddhism*. (34th ed.). Nonthaburi: S. R. Printing Massproducts Company Limited.
- _____. (2019). *Human Life Development*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.
- Phra Somsak Manissaro (Deesamer). (2022). An Application of Mahāsītipatthānā to Develop Youth in Integrated Buddhist School in Nakhonratchasima Province. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(2), 1057-1068.

- Phrakrupalad Adisak Wachirapaño (Pimnon). (2014). *The Qualifications of the Mediator in the Integrated Buddhist Perspective*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Phramaha Sompong Thitajitto. (2019). Application of the Four Foundation of Mindfulness in Organization Management. *Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 97-108.
- Royal Academy. (2012). *Royal Institute Dictionary 2011*. (3rd ed.). Bangkok: Nanmeebooks.
- Royal Gazette. (2023). National Strategy (2023-2037) Learning Development Human Lifelong Potential, Social Power, and Innovation Research and Development. Bangkok: Government Gazette Group Cabinet Secretariat.
- Royal Institute. (2012). *Dictionary, Royal Institute Edition 2012*. Bangkok: Aroon Karnpim Limited Partnership.
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). (2019). *Buddhadhamma (Original)*. (37th ed.). Bangkok: Thammada Press Co., Ltd.
- Srichandaree, J., & Thanaphaet, C. (2021). Application of the Precepts and Dhamma Doctrines in Working. *Journal of Modern Learning Development*, 6(6), 338-345.
- Wasi, P. (2022). *Developing the Mediators*. (3rd ed.). Nonthaburi: Nitidhama Press Limited Partnership.